ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Πρωτοβουλία εκπαιδευτικών «Στην τηλεκπαίδευση δεν δίνουμε συναίνεση»

Σε χιλιάδες σπίτια πανελλαδικά, σε εκατομμύρια παγκόσμια, είμαστε τα πειραματόζωα της τηλεκπαίδευσης σε μαζική κλίμακα, σε αντικατάσταση των χώρων εκπαίδευσης. Η τηλεκπαίδευση δεν είναι βέβαια κάτι καινούριο, έχει διεισδύσει εδώ και χρόνια στην εκπαίδευση, κυρίως στην τριτοβάθμια, με τηλεσπουδές και αντίστοιχα τηλεπτυχία. Όμως πλέον μιλάμε για καθολικό κλείσιμο σχολείων, πανεπιστημίων, φροντιστηρίων και καθολική επιβολή της τηλεκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες. Αυτό είναι όντως κάτι καινούριο. **Μπορούν όμως οι εκπαιδευτικές κοινότητες να λειτουργήσουν εξ αποστάσεως;**

Η δική μας απάντηση είναι ξεκάθαρα αρνητική. Και γι' αυτό δε φταίνε μόνο οι τεχνικές δυσκολίες, που είναι υπαρκτές και πολύ αισθητές, όπως η κακή ποιότητα υπηρεσιών της webex, η υπερφόρτωση των δικτύων ή οι ανεπαρκείς οικιακές μας συνδέσεις. Δε φταίει καν το γεγονός ότι μας υποχρέωσαν από τη μια μέρα στην άλλη να κάνουμε μάθημα με δικά μας μέσα, χωρίς να μας εκπαιδεύσουν κατάλληλα ή να δώσουν σε μαθητές κι εκπαιδευτικούς σύγχρονα τεχνικά μέσα, με αποτέλεσμα πολλοί μαθητές να ταλαιπωρούν τα μάτια τους σε μικροσκοπικές οθόνες κινητών ή να μην μπορούν καν να συνδεθούν, διότι δε διαθέτουν κάποια συσκευή. Πράγματι, αν κάτι αναδεικνύουν αυτές οι δυσκολίες είναι ένας ξεκάθαρος ταξικός διαχωρισμός. **Οι μαθητές που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα, πολύ απλά μένουν απέξω.** Αποκλείονται από το κατοχυρωμένο δικαίωμα στη μόρφωση και προορίζονται ανερυθρίαστα για τον πάτο της κοινωνικής και εργασιακής πυραμίδας. **Με απλά λόγια, η τηλεκπαίδευση μεγιστοποιεί τις ήδη υπάρχουσες ανισότητες. Τόσο απλά, τόσο ταξικά.**

Κατά τη γνώμη μας, όμως, το θέμα με την τηλεκπαίδευση φτάνει στον πυρήνα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Μπορεί να υπάρξει παιδεία χωρίς τη φυσική παρουσία της εκπαιδευτικής κοινότητας σε κάποιον χώρο; **Σύμφωνα με βασικές παιδαγωγικές θεωρίες, η διαδικασία της μάθησης αλλά και της ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης συντελείται μέσα από την αλληλεπίδραση με τους άλλους, τη συζήτηση, την**

ανταλλαγή απόψεων, τα κοινά βιώματα, τη συνύπαρξη. Οι εκπαιδευτικές κοινότητες είναι χώροι αλληλεπίδρασης, χώροι όπου συναναστρεφόμαστε καθημερινά και, μικροί και μεγάλοι, εξελισσόμαστε. Δεν είναι μόνο ψυχικά οδυνηρό το γεγονός ότι αποκοπήκαμε βίαια από τη μια μέρα στην άλλη, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τις σχέσεις με τους μαθητές και τους συναδέλφους μας, αλλά και αδιέξοδο. Χωρίς τη δυνατότητα των βιωματικών ομαδικών δραστηριοτήτων, χωρίς τη δυνατότητα συνεργασιών, οι μαθητές γίνονται παθητικοί ακροατές. Κι όμως, αυτό έχει αποδειχθεί ότι είναι εντελώς λανθασμένο από παιδαγωγική σκοπιά εδώ και πολλές δεκαετίες.

Για όσους από μας εργαζόμαστε στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση κι ερχόμαστε καθημερινά σ' επαφή με παιδιά στις πιο τρυφερές ηλικίες, έχουμε να πούμε ότι η τηλεκπαίδευση μαραζώνει τους μαθητές. Καθηλωμένοι μπροστά σε οθόνες τόσες ώρες την ημέρα, οι μαθητές ατονούν, κουράζονται ψυχοσωματικά, δυσφορούν και καταλήγουν να συμμετέχουν όλο και λιγότερο ή να αποφεύγουν το μάθημα. Και πάλι, **εδώ και πάρα πολλά χρόνια είναι γνωστή η μαζική αποβλάκωση από τις οθόνες, οι σοβαρές επιπτώσεις στην ψυχοσωματική ανάπτυξη και στην κοινωνικοποίηση, ο κίνδυνος εθισμού.**

Άλλωστε τα παιδιά σε αυτές τις ηλικίες έχουν μεγάλη ανάγκη να παίζουν κινητικά παιχνίδια με συνομηλίκους, δραστηριότητες στις οποίες πρέπει ν' αφιερώνουν ώρες καθημερινά. Μέσα από το παιχνίδι και την κίνηση αναπτύσσονται αισθητικοκινητικά και καλλιεργούν την κοινωνικότητά τους. Το σχολικό διάλειμμα δεν είναι μόνο ώρα ανάπαυλας, επιτελεί έναν σημαντικό ρόλο στη ζωή των παιδιών.

Στον αντίποδα, η τηλεκπαίδευση καθηλώνει τα παιδιά μπροστά στις οθόνες, όπου ασκούν μόνο την ακοή και την όραση (και ούτε καν απευθείας, αλλά με τη μεσολάβηση μικρόφωνου και κάμερας), χωρίς να χρησιμοποιούν τα χέρια τους, χωρίς να κρατούν, ν' αγγίζουν, να κατασκευάζουν. Σύμφωνα με θεμελιώδεις θεωρίες γύρω από την ανάπτυξη της σκέψης, τα παιδιά σε αυτή την ηλικία μαθαίνουν όταν πειραματίζονται με πραγματικά αντικείμενα. **Πώς θα μπορούσαμε ως παιδαγωγοί να μην τονίζουμε το αυτονόητο, ότι για να μείνει ζωντανός ο αυθορμητισμός και η δημιουργικότητα των μαθητών, για να αναπτύξουν τον γνωστικό, αισθητηριακό, κοινωνικοσυναισθηματικό τους κόσμο χρειάζονται κίνηση, βιώματα και συναναστροφή με άλλους ανθρώπους;**

Επιπλέον, με την τηλεκπαίδευση δεν υπάρχει καμία δυνατότητα εξατομικευμένης παρέμβασης για να στηρίξουμε τους μαθητές μας. Δεν μπορούμε να κάνουμε διαφοροποιημένες δραστηριότητες ούτε να επικεντρωθούμε στις ιδιαίτερες γνωστικές, συμπεριφορικές ή συναισθηματικές δυσκολίες που ενδεχομένως αντιμετωπίζουν.

Επιβάλλεται ένας ενιαίος ρυθμός για όλους, ίδιες δραστηριότητες για όλους, σαν ξαφνικά να χάνονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και οι ανάγκες καθενός. Ο θρίαμβος του επίπλαστου μέσου όρου επί της μοναδικής πορείας μάθησης καθενός. Ειδικά οι μαθητές μας που αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες και θέματα οργάνωσης και συγκέντρωσης έχουν πραγματικά αφεθεί στην τύχη τους. Δεν μπορούν να συντονιστούν, να οργανώσουν τα τετράδια και τις εργασίες τους και να παρακολουθήσουν τι κάνουμε, νιώθουν χαμένοι, κι εμείς δεν είμαστε δίπλα τους να τους βοηθήσουμε.

Οι δραστηριότητες είναι αναγκαστικά ατομικές, και όχι ομαδοσυνεργατικές, η χρήση τεχνολογικών εργαλείων γίνεται μόνο από αυτούς που ξέρουν και μπορούν, κάτι που φέρνει στο προσκήνιο και τους γονείς. Εξ ανάγκης, οι γονείς γίνονται ο τρίτος απαραίτητος πόλος της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η παρουσία, όμως, των γονέων δίπλα μπορεί μεν να είναι τεχνικά επιβοηθητική, αλλά κατά πόσο βοηθά την ανεξαρτητοποίηση και την ανάπτυξη πρωτοβουλίας από το παιδί; **Μην ξεχνάμε ότι βασικός ρόλος του σχολείου είναι η σταδιακή αυτονόμηση των παιδιών, ένας ουσιαστικός παιδαγωγικός στόχος που εξοβελίζεται.** Κι από την άλλη, πόσο δίκαιο ή εφικτό είναι οι γονείς, με τις τόσες άλλες υποχρεώσεις που τους επιβαρύνουν, να επωμίζονται αυτόν τον ρόλο; Πέρα από τις απαιτούμενες γνώσεις και τον χρόνο, η εποπτεία της μελέτης δημιουργεί σύγχυση ρόλων, περιπλέκει τη σχέση γονέων-παιδιών και προκαλεί ενδοοικογενειακές τριβές.

Μας λένε ότι η επιλογή της τηλεκπαίδευσης είναι αναγκαία και προσωρινή. Δε συμφωνούμε ούτε με το ένα ούτε με το άλλο. Βλέποντας τι γίνεται και σε άλλες χώρες του κόσμου, υπάρχει η επιλογή των ανοιχτών σχολείων και πανεπιστημίων, εφόσον ληφθούν μέτρα για επιπλέον χώρους και εκπαιδευτικό προσωπικό, για φοίτηση εκ περιτροπής ή σε βάρδιες, για διενέργεια προληπτικών τεστ σε τακτικά χρονικά διαστήματα.

Η τηλεκπαίδευση δεν είναι μονόδρομος, είναι μια λύση που εξυπηρετεί την εικόνα της εκπαίδευσης που κάποιοι οραματίζονται και προωθούν για το μέλλον. Άνθρωποι απομονωμένοι, που παλεύουν για την ατομική τους επιβίωση αποκομμένοι από δίκτυα κοινωνικών σχέσεων συνεργασίας και αλληλεγγύης, απροβλημάτιστοι και αμέτοχοι στο κοινωνικό γίγνεσθαι, εύκολα διαχειρίσιμοι και ελέγξιμοι.

Η τηλεκπαίδευση, όπως και η τηλεργασία, είναι ένα μέσο για να πληγούν ανεπανόρθωτα οι εργασιακές και οι κοινωνικές σχέσεις. Ταιριάζει γάντι στους νόμους που ψηφίζονται ο ένας μετά τον άλλον ρημάζοντας ατομικά, κοινωνικά, εργασιακά δικαιώματα κι ελευθερίες.

Η τηλεκπαίδευση δεν είναι καθόλου ουδέτερη, δεν είναι καθόλου αθώα, δεν

είναι καθόλου προσωρινή.

Θέλουμε με τους μαθητές μας να είμαστε μαζί!

Μας σπρώξαν με τη βία να κάνουμε ό,τι γνωρίζουμε ότι βλάπτει τα παιδιά, κάτι που όχι μόνο μας φέρνει σε σύγκρουση με την επαγγελματική δεοντολογία αλλά και με τη συνείδησή μας. Δε θέλουμε οι μαθητές μας να εξελιχθούν σε καταναλωτές έτοιμων «πακέτων γνώσης», κι από πίσω να θησαυρίζουν εταιρείες και φορείς που προσφέρουν με το αζημίωτο ψηφιακά εκπαιδευτικά προϊόντα. **Επιθυμούμε μια εκπαίδευση που να αναπτύσσει την ελεύθερη σκέψη και την κρίση των παιδιών, τη δημιουργικότητα και τη φαντασία τους, διότι έτσι μόνο μπορούν να γίνουν σκεπτόμενοι και ενεργοί πολίτες. Και η απόκτηση παιδείας δεν μπορεί να γίνει εξ αποστάσεως ούτε με γνώμονα «να βγει η ύλη».**